

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

li.remissvar@regeringskansliet.se

li.transport.remissvar@regeringskansliet.se

Betänkandet Effektivare organisering och genomförande av statlig väg och järnväg, SOU 2025:120

(LI2025/02146)

Betänkandet föreslår att utbetalningar av medel till ett statligt bolag görs av Riksgälden. Statliga bolag har dock inte konto i Riksgälden. Riksgälden föreslår att eventuella utbetalningar istället görs av Trafikverket.

Betänkandet föreslår vidare att OPS-lösningar ska övervägas för transportinfrastrukturinvesteringar. I detta sammanhang vill Riksgälden särskilt lyfta några risker kopplat till den privata finansieringen i OPS-lösningar.

Försämrad budgetdisciplin och transparens vid OPS

En OPS innebär att en infrastrukturinvestering initialt finansieras av privat kapital, vilket gör att den statliga återbetalningen förskjuts framåt i tiden och därmed i lägre utsträckning belastar närliggande statsbudgetar. Utgifter under utgiftstaket skjuts framåt och fördelas över en längre tid än vid exempelvis anslagsfinansiering. Det riskerar att medföra en försämrad budgetdisciplin då beslutsfattare via en OPS-lösning på kort sikt alltså kan hålla tillbaka utgifter under utgiftstaket för att på så sätt inte behöva prioritera mellan olika utgifter. Riksgälden anser att utredaren inte motiverar påståendet att den statliga budgetprocessen på olika sätt redan skyddas från risken att fatta beslut som omedvetet skjuter över ansvaret för en investering till framtida generationer.

OPS-lösningar är inte heller ett sätt att undvika eller minska belastningen på de offentliga finanserna. I slutändan är det, utan ett användande av brukaravgifter, offentliga medel som ska betala för investeringen.

Att OPS-avtal är omfattande och relativt komplexa kan också bidra till en minskad transparens kring statens framtida utgifter. En minskad transparens, i

kombination med en försämrad möjlighet till uppföljning, ökar risken för att investeringar genomförs utan att de vägs mot andra investeringar som potentiellt har ett högre samhällsekonomiskt värde.

Ökad finansieringskostnad vid OPS

En viktig nackdel med OPS är den högre finansieringskostnaden för projekt till följd av den privata finansieringen. I betänkandet konstateras exempelvis att ”den premie som privat finansiering betingar innebär en betydande nominell merkostnad som synliggörs vid tidpunkten för tecknande av avtal”.

Kostnadsökningen jämfört med statlig finansiering har främst två orsaker. För det första lånar den svenska staten betydligt billigare än privata aktörer. Stater lånar generellt till en lägre kostnad än privata aktörer, vilket bland annat beror på rätten att beskatta medborgare. Sverige har dessutom högsta kreditbetyg och lånar därför även billigare än de flesta andra länder. För det andra behöver det privata bolaget ett eget kapital som buffert för negativa utfall. Det egna kapitalet medför en kostnad i form av ett avkastningskrav.

Det privata bolaget i en OPS tenderar även att ha en kreditvärdighet som ligger under de högsta nivåerna på ratinginstitutens skala, något som främst tycks bero på en hög finansiell risk till följd av hög belåningsgrad och låg andel eget kapital. En lägre kreditvärdighet leder till att kostnaden för lånefinansiering blir högre, inte minst på grund av att projektbolagets finansiering ofta har en lång löptid som kan motsvara hela projektets livslängd.

I detta ärende har riksgäldsdirektören Karolina Ekholm beslutat efter föredragning av seniora analytikern Carl Oreländ.

RIKSGÄLDSKONTORET

Karolina Ekholm, beslutande

Carl Oreländ, föredragande